

REFLEX

17

TÁTA 209

MÁMA 14

TÉMA REFLEXU

STŘÍDAVÁ PÉČE

MSTA,
SOBECTVÍ,
TRAPNÉ DIVADLO ZA ASISTENCE STÁTU

PĚT
PŘÍBĚHŮ,
KDY SE
RODIČE
DOHODLI

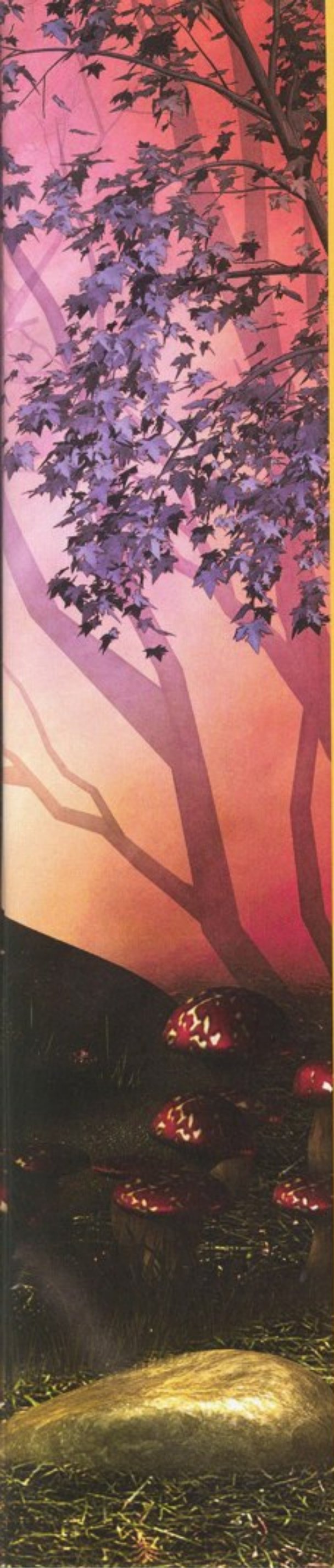

TÉMA

JEŠTĚ SEDMNÁCT LET
PO ZÁKONNÉM UMOŽNĚNÍ
STŘÍDAVÉ PÉČE V ČESKU
PŘIJDE DEVĚT Z DESETI DĚTÍ
PO ROZVODU S NEJVĚTŠÍ
PRAVDĚPODOBNOSTÍ
O JEDNOHO Z RODIČŮ.

Když jsem se rozhodl **PSÁT O STŘÍDAVÉ PÉČI**, netušil jsem, kolik dosud vyvolává vášni. V zákoně je od roku 1998 a **JEJÍ PRVNÍ „ABSOLVENTI“ UŽ DOSÁHLI PLNOLETOSTI**. Je neuvěřitelné, že smířlivá praxe, která má po rozvodu udržet dítěti v dohledu tátu i mámu, u opatrovnických soudů dodnes bývá zneužívána k vydírání, vyhrožování a mstě bývalých manželů. Trapné divadlo se odehrává za asistence státu, jenž, místo aby vytvářel smířčí servis, přilévá olej do ohně. Páry, jimž střídavka funguje, si musely pomoci samy.

TEXT MILAN TESAŘ

FOTO NGUYEN PHUONG THAO

FOTOMONTÁŽ HELENA ZAHRADECKÁ

MANŽEL BYL VŮL, ALE SKVĚLÝ TÁTA

VLADO OLEXA, VYDAVATEL

Jak podle vás dopadla vaše „střídavá“ péče?

Já myslím, že dobře. Děti jsou dospělé a bez újmy. Katka dělá s mámou grafičku ve vydavatelství, Matěj mi pomáhá s eventy pro časopis *Playboy*, který vlastním.

Kdy to celé začalo?

Klára mi napsala dopis, že chce odejít. Pro mě to byl šok, bylo to drsné, ale musel jsem uvažovat racionálně. Já už měl tehdy osmnáctiletou dceru, kterou jsem v roce 1986 dostal po rozvodu do péče jako jeden chlap z milionu. Měl jsem zkušenosti. Nakonec jsem musel dát Kláře za pravdu, že je lepší, než kdybychom spolu zůstali a stálo by to za prd.

Jak váš nápad se dvěma bydlišti přijala sociálka?

Bylo jim to hodně divné, ale my byli domluveni. Nemohli nic dělat. Chtěli jsme, aby se děti co nejvíc vídaly.

Bylo něco, na čem jste se nedohodli?

Neměli jsme problém se dohodnout. Klára věděla, že za děti dám život.

Jak váš plán přijaly? Byly dost malé.

Kluk byl rád, že zůstane u tatínka v luxusu, chodili jsme hrát tenis. U Katky nevím, byla introvertní dítě, jež jsem viděl plakat jediné, když mu píchali uši.

Myslíte, že by byly děti dnes jiné, kdyby odešly s maminkou?

Matěj určitě, rozmazloval jsem ho i pro tu jeho nemoc, měl epileptické záchvaty. Kdyby zůstal s Klárou, byl by jiný stoprocentně – u ní by musel pracovat.

Takže je střídavka vždycky dobrý nápad?

Pokud si rodiče nevyjdou vstříc, musí být střídavá péče peklo.

KDYŽ V ROCE 1979 natočil režisér Robert Benton film *Kramerová versus Kramer*, nemohl tušit, jakou revoluci způsobí v oblasti porozvodové péče o děti. Meryl Streepová opustí Dustina Hoffmana a nechá mu na krku šestiletého kluka. Po osmnácti měsících se vrátí, ale neocení, jak se otec a syn sešli. Chce dítě zpátky do své péče. Je přece matka. Herečka si svůj monolog v soudní síni, který vyšel z pera scenáristy-muže, přepsala. Nezdál se jí dostatečně emotivní.

Příběh skončil happy endem na plátně i mimo ně. Po šesti letech pouze formálně existující střídavé péče začala americká justice pod tlakem veřejnosti konečně zohledňovat nárok otce, jenž nechce zmizet po rozvodu ze života svého dítěte. Shodou okolností v roce, kdy měl film premiéru, byla v USA zveřejněna první studie o tom, jak si děti v takovém režimu vedou. Byla překvapivá. „Tam, kde se otec pravidel-

ně podílel na výchově i po rozvodu, bylo už u čtyřletých dětí patrné, že jsou jiné,“ vzpomíná psychoterapeut Jiří Tyl, jenž píše znalecké posudky pro opatrovnické soudy. Děti ve společné péči obou rodičů byly v lepší tělesné a duševní kondici, lépe zvládaly rodinné vztahy, měly větší sebeúctu, uměly lépe komunikovat s opačným pohlavím a konečně, jejich rodiče konzumovali nižší sociální dávky oproti rodinám, kde dítě po rozvodu zůstalo v péči matky.

Z KOHO SE SKLÁDÁ ČLOVĚK?

Českou rozbušku odjistila v roce 1994 soudkyně pro Prahu 4 Hana Nová, jež si zřejmě vůbec neuvědomila, jak průlomový verdikt vynáší. Rodičům, kteří se chtěli i nadále podílet na výchově dvanáctiletého dítěte, navrhla, ať se u něj po měsíci střídají. Byla sepsána dohoda, nedošlo k odvolání, čili nikdo nemohl neobvyklé rozhodnutí napadnout a zvrátit – precedens byl na světě.

Vlado Olexa, vydavatel

Matěj, 25 let (tehdy 9)

KATKA OLEXOVÁ A MATĚJ OLEXA

Drželi jste spolu?

Katka se směje: Moc ne. Pořád mě mlátil do břicha. Neměla jsem ho moc ráda.

Matěj: Katka je introvert, ale máme podobný smysl pro humor. Rozumíme si, občas si trochu pokecáme.

Pamatujete si, když byli vaši ještě spolu?

Katka: Já mám opravdu matnou vzpomínku. Ale pamatuju, že jsem říkala mámě: Tady je to moc hezký, v tý Praze, ale kdy se konečně vrátíme domů?

Matěj: Táta si mě zavolal do pokoje, byl smutnej a řekl mi, že by byl hrozně rád, kdybych s ním zůstal v Říčanech. Asi bych si to stejně vybral, měl jsem tam kamarády. Nedošlo mi však, že je to definitivní.

Bylo něco, co váš štvalo?

Matěj: Šílený bylo, když jsem musel vstávat v půl šestý do Říčan do školy. Ale do Prahy jsem se těšil na mámu.

Katka: Já si udělala kamarády v Praze a ztratila ty v Říčanech. Pak už jsem tam nechtěla být déle, než jsem musela. Matěj to měl asi opačně.

Co jste převáželi?

Matěj: Pořád jsem tahal tašku do školy.

Vnímali jste rodiče jako pár?

Katka: Ne. Navíc oni mají velmi odlišné názory na výchovu.

Matěj: Táta mě rozmazloval, máma je od rány.

Co Vánoce?

Oba: Mívali jsme dva Štědré dny po sobě. To nebylo špatný.

DĚLKA STŘÍDAVÉ PÉČE:

patnáct let,
ale neříkali tomu tak.

FREKVENCE STŘÍDÁNÍ:

vybrané dny v týdnu

VZDÁLENOST RODIČŮ:

Praha–Říčany

**Kateřina, 22 let
(tehdy 6)**

**Klára Olexová,
publicistka**

KLÁRA OLEXOVÁ, PUBLICISTKA

Kolik vám tehdy bylo?

Mně 33, Vladovi 46.

Jak jste ke střídavce dospěli?

Když jsme se rozváděli, u soudu padl návrh na klasické řešení dětí u maminky. Doma jsme se dohodli, že to tak nechceme, že vymyslíme model, který nám bude vyhovovat. Já se přestěhovala z Říčan do Prahy, Katka ještě nechodila do školy, tak šla se mnou, Matěj zůstal s tátou na baráku, protože dělali sport. Dohodli jsme se, že dvakrát v týdnu budou obě děti u mě, dvakrát v týdnu u otce. Čili pondělí až středa Matěj u mě, zbytek týdne v Říčanech, další týden jsme to obrátili. Chtěli jsme, aby byli spolu co nejvíce. Po škole je vždycky převezl Vlado autem. Víkendy jsme si střídali.

Bylo to ideální?

Nebylo to ideální, ideální je kompletní rodina.

Souhlasila byste se stejným modelem, kdyby děti byly menší?

Kdyby to bylo o dva roky dřív, řekla bych ne.

Jak to fungovalo?

Dobře, oba jsme na tom byli stejně, věděli jsme, že jakmile jeden z nás poruší rovnováhu, celé to spadne. Téměř každý den jsme řešili nějaký přejezd, vyžadovalo to logistickou disciplínu.

Soutěžili jste o přízeň dětí?

Ne. Já si dokonce zakázala zajímat se o to, co dělají. Vlado taky. Intuitivně jsme cítili, že by to mohlo být zdrojem konfliktu. Co jsem měla zjišťovat? Jestli si čistí zuby? Mně to bylo jedno. Věděla jsem, že jsou s tátou, který je miluje.

Stýskalo se vám?

Nebyl důvod. Nesmíte si vzít blba. Základem všeho je, jaký genetický materiál vložíte do dětí.

Byl v něčem chronický konflikt?

Co si pamatuju, já bych nechala děti jezdit autobusem, Vlado je chtěl vozit autem.

Existovala napsaná pravidla?

Jediné, a to nám napsaly děti – nikdy nesmíš říct nic špatného o tom druhém.

Myslíte, že je střídavka univerzální řešení?

Na střídavou péči musí mít dítě povahu, být spíš racionální a rádo poznávat nové věci. Bojácné dítě to může poškodit.

Věříte na mužský a ženský vklad do výchovy?

Moc ne. Třeba u nás já byla chlap a Vlado žena – on si s dětmi hrál a já dělala servis.

Poradila byste něco těm, kteří usilují o střídavou péči?

Všem bych poradila: Nerozvádějte se, pokud nemusíte, ale to už jsou takové babiččiny řeči.

Co vám řekli u soudu?

Stejně se nakonec rozvádáte. To nevyšlo.

O čtyři roky později byla novelou vetknuta do zákona o rodině možnost střídavé péče. V zemi, jež na to vůbec nebyla připravena.

Pro někoho se „střídavka“ stala svatým grálem, za nimž jde odhodlaně celý život, jiní v ní vidí zlo, které by je mohlo připravit o dobrou pověst. Ta praxe za to ale nemůže; bez potíží funguje v Kanadě, ve Spojených státech, Skandinávii, na Slovensku. Švédové se ze zákona z roku 1977 dokonce rozhodli střídavou péči po rozvodu uplatňovat automaticky, pokud se jeden z rodičů nevyjádří jinak. Výsledek? Už v roce 1992 byl „porozvodový“ poměr následující: 19 procent dětí v péči matky, dvě procenta v péči otce, střídavá péče – 79 procent!

Pro srovnání: v Česku je střídavá péče v roce 2015 – o více než dvacet let později – realizovaná ani ne u deseti (!) procent rozváděných párů.

Proč? Protože střídavka je taková, jak se s ní zachází. Jiří Tyl připomíná: „Bolševik v Česku otce doslova vykastroval a redukoval jeho roli na pouhého živitele rodiny, jenž po rozvodu mizí ze života dítěte, které tak přijde o jeden ze dvou základních životních principů. Já fungování střídavé péče vůbec nepovažuji za progresivní a převratné, nýbrž za smířlivé řešení. Platón říká, že teprve muž a žena skládají dohromady celého člověka.“

Střídavá péče není Sparta ani Slavia, aby měla své fanoušky nebo odpůrce. V Česku je opak pravdou. Stojí tu proti sobě dvě armády: zranění chlapi, kteří prosoudili kus života, jen aby se nestali obětí syndromu zavrženého rodiče, což se jim nakonec stejně většinou nepodaří. Na druhé straně matky přesvědčené o svém biologickém právu. Ten blbec by to v životě nezvládl a vůbec: co by tomu řekli lidi a moje máma, že jsem se vzdala děcka?

Pro řadu mužů se střídavá péče stala součástí majetkového vypořádání, kdy za to, že ji nebudou po vyděšené bejvalce u soudu žádat, vyžadují bonusy. Ženy se naopak snaží zájemce o střídavou péči přes sociálku a její znalecké posudky úplně diskvalifikovat. Každá rána povolena!

Během svého putování jsem mluvil s pěti rodinami „stiženými“ střídavou péčí, dvěma psychology, právníkem a občanským aktivistou. Z jejich společných zkušeností jsem nabyl dojmu, že státní instituce až na výjimky nepomáhají najít východiska a řešení. Naopak: velice často svou nezralostí, nejistotou (feminizované soudnictví), užíváním moci v hustém lese vyhlášek (sociální pracovníci), hladem po pracovní příležitosti (advokáti) a ochotou živit rozvodový byznys (všichni dohromady) nesnesitelně dramatizují, prodlužují spory. Příběh otce, který se šest let

soudí o přiznání šesti procent času se svým synem, aby dosáhl vytoužené třetiny, o níž psychologové mluví jako o minimální době, kdy je rodič ještě vychovatelem, není vůbec výjimečný.

JÁ BYCH NEMĚNILA

Johana Křížková si jako jedna z prvních maminek vyzkoušela střídavou péči na vlastní kůži, aby se k ní později vrátila jako novinářka. Rozváděla se v roce 2001, dceři Marii bylo jedenáct let. S manželem patřila k párům, jež mají štěstí v neštěstí. Dokázali se domluvit ještě před tím, než šli k soudu. Včetně toho, jak budou dítě vychovávat („Shodli jsme se na tom, co se nesmí.“) a že dcera bude mít vždy poradní hlas. „Když se sociální pracovnice exmanžela zeptala, jestli umí prát a vařit, dostala jsem v soudní síni záchvat smíchu. Ale snaha vrazit mezi nás klín byla zjevná.“

VLADIMÍR KRÁM, KUCHAR

Karle, proč myslíte, že jste dostal střídavku?

Myslím, že rozhodlo, že jsem kuchař a děti neumřou hladu. A taky Paní nerozporovala, že jsem se o děti vždycky staral.

Proč jste ji chtěl?

Nechtěl jsem být otec na zavolání, a to bych byl, proto bych chtěl kluky vidět. Mám rozvedené kamarádky, které nám závidí, protože často do poslední chvíle nevědí, kde budou děti spát, jestli se táta ozve. My máme jasná pravidla.

Jak to vidíte po roce?

Nestěžuju si. V týdnu, kdy mám kluky, mám přes den čas, dodělal jsem si masérský kurs. Pořád plánujeme nějaké výlety. Baví mě to.

Kdyby byl Kuba batole, chtěl byste střídavku taky?

To ne, asi by to nešlo.

Dohodli jste si pravidla výchovy?

Ne, když mi kluk řekne: Maminka říká, že se to dělá takhle, tak mu řeknu: Hele, mně to vyhovuje takhle – vyber si, mně to nevádí.

Co jste si zakázal?

Žádný spor neřeším přes dítě. Tuhle jsem byl pro Jakuba ve školce a slyšel maminku, jak šeptá dítěti: Dneska si pro tebe přijde tatínek, a hlavně mu o mně nic neříkej, on by mi to pak vyčetl. To je jak za bolševika. V tom, myslím, máme s Paní otevřený vztah.

Z čeho vznikají konflikty s Janou?

Věčně zapomínáme na předávku nějakého oblečení – pyžámka, tepláčků. Ale snažím se.

Jana říká, že jí máte v pátek volat, a nevoláte?

Není to zlá vůle, kluci jsou zabraní do hry a zapomeneme. Voláme v sobotu.

V čem jste odlišní rodiče?

Jana vytváří na děti tlak, je přísná, důsledná, ráda plánuje. U mě mají kluci asi volnější režim.

Čeho jste se nejvíce bál, kdybyste nedostal střídavku?

Že bych se vytratil ze života kluků. Někomu to nevádí.

Proč myslíte, že se u nás střídavka praktikuje tak málo?

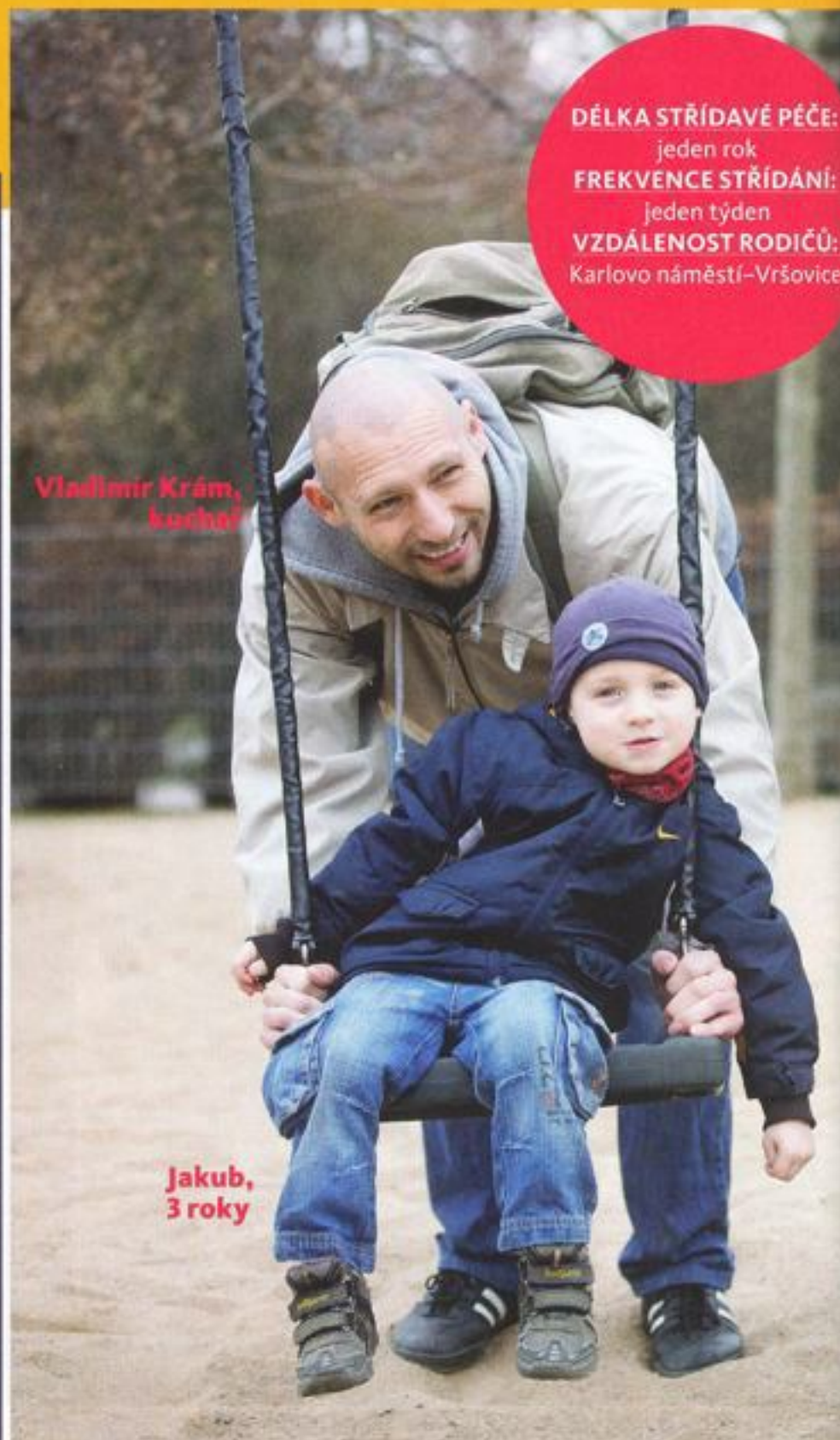
Chlapi jsou pohodlní. Odcházejí od rodiny a řeknou: Tady máš prachy, já ti všechno zaplatím a kluka si někdy vezmu. Ženským se tohle líbí. Kdyby ten chlap věděl, že odejde, ale bude mít povinnost se o děti starat padesát na padesát, taky by to bylo jiný. Na druhou stranu, kamarád se tři roky soudí o střídavku. Dceři je pět, je v nervu a žene to k Ústavnímu soudu. Každý příběh je jinej.

Navzdory okolí, které Johaně dávalo najevo rozladění („jak jsi mohla?“), střídavku všichni zúčastnění přežili bez šrámů. Jediné, co měla malá Marie dvakrát, byl kartáček, a největší tíhou byla za ta léta taška plná knih, již s sebou malá intelektuálka tahala z bytu do bytu – přes to nejel vlak. Když jsem dnes pětadvacetiletou Marii, která pracuje v novinách jako máma, poprosil o rozsudek nad střídavou péčí, napsala mi: „Výhoda byla samozřejmě v tom, že jsem se nemusela rozhodovat, se kterým rodičem zůstanu a kterého uvidím jen pár dnů v měsíci. Stěhovala jsem se vždycky po dvou týdnech, bylo to v rámci Prahy, takže nic hrozného. Někdo by mohl vidět nevýhodu v tom, že jsem neměla jeden domov, jedno místo, kam ‚patřím‘, ale to mě nikdy netrápilo. Naopak si myslím, že jsem se díky tomu naučila ne-

vázat se tolik k místům a věcem. Určité minus bylo snad jen v tom, že bylo na mně hlídat, aby všechno bylo ‚fér‘: třeba aby mi oba přispěli stejným dílem na školní výlet... Jinak bych ale neměnila, myslím, že je to ideální volba, ovšem jen pro rodiny, jež se dokážou domluvit.“

„Jakmile chce společnou péči jenom jeden a druhému byla vnucena, vždy nastanou problémy,“ všimla si Johana Křížková. Později jako redaktorka sbírala pro svůj

**„KDYBY EMMA
ZTRATILA TÁTU,
ZTRATILA BY ŘEČ A UŽ
BY SI S NÍM V ŽIVOTĚ
NEPOPOVÍDALA.“**

Vladimír Krám,
kuchař

Jakub,
3 roky

DĚLKA STŘÍDAVÉ PÉČE:
jeden rok
FREKVENCE STŘÍDÁNÍ:
jeden týden
VZDÁLENOST RODIČŮ:
Karlovo náměstí–Vršovice

časopis cizí příběhy „střídavky“, která často probíhá v atmosféře naschválnu, kdy rodiče navzájem nerespektují kontinuitu dětského příběhu a snaží se v pofiderním boji o moc ukázat svou převahu. A tak kluk nebo holka chodí při týdenním střídání každý týden na jiné kroužky, otec během nemoci nepustí matku podívat se na dceru, jiná matka se stěhuje do vzdáleného města, aby otci ztlížila komunikaci. Ratolest se mění ve věčného Ahasvera, polykajícího stovky kilometrů mezi „dvěma“ domovy.

SBÍRKA TĚCH, KTERÍ MĚ MAJÍ RÁDI

Velkým problémem střídavé péče je fakt, že jí nelze opsat ze vzorců, které úspěšně fungovaly nebo fungují. Na rodičích, s nimiž jsem se osobně setkal, jsem pozoroval mimořádnou duševní vyspělost, toleranci

a nesobeckost, jež – a to podtrhuji – musely velice bolet.

Když se v roce 2000 rozvádělo manželství Báry Srncové z její viny, její manžel Kaare, kadeřník z Göterborgu, vůbec nepřipustil jinou možnost, než je střídavá péče. Tak to ve Švédsku chodí – je nařizována automaticky, a teprve když nastane situace, že jedna strana nezvládá výchovu, hledá se jiné řešení. Čili Bára neměla jinou možnost než přistoupit na to, že jejich tříletá Emma bude letecky pendlovat a měsíc bude s ní a měsíc s otcem.

„Samozřejmě,“ vzpomíná Bára, „byla to síla, byly jsme na sebe napojené. Dodnes slyším to ticho do telefonu, když jsem se ptala, jak se má. Byla malá, plakala, nevěděla, kdy se vrátí, psychologové s tím nebyli v pohodě, lidi mysleli, že jsem šílená, ale já někde uvnitř věděla, že je to správné, že když už se chci s Kaarem rozvést, protože

Jana Krám Zárybnická,
učitelka angličtiny

Honzík,
7 let

mám jiného partnera, nemůžu mu vzít ještě dítě. Kdyby Emma ztratila tatku, ztratila by řeč a už by si s ním v životě nepopovídala. Navíc i já jsem z rozvedené rodiny a intuitivně vím, že táta je pro dítě důležitý. S Kaarem jsme si nerozuměli, ale lepšího tatínka jsem si nemohla vybrat. Emma navíc poznala dvě skvělé rodiny. Když se jí ve škole ptali, co sbírá, řekla, že sbírá lidi, kteří ji mají rádi."

JAK VYROBIT PSYCHOPATA

Vrtalo mi hlavou, jak velký je vlastně v Česku o střídavou péči zájem. Kolika lidí se týká? Jediný chatrný výzkum v této oblasti říká, že ji vyžaduje třináct procent rozvedených rodičů (čili otců). Jak podotýká Luboš Patera, zmocněnec sdružení Spravedlnost dětem, je to „číslo stařečnických“. „Jsou to pouze ti, kteří to nevzdali ani po letech ponižujících soudů.“

Jedna ze studentek psychologie strávila tři dny na chodbě opatrovníckého soudu a zpovídala úhrnem šedesát tatínků. O střídavou péči projevila zájem polovina z nich. „Kdyby jim byla soudem nabídnuta a nemuseli se o ni rvát, jistě by to bylo stejné číslo,“ říká Luboš Patera.

Všechno měl změnit květen 2014. Tehdy nález Ústavního soudu konstatoval, že „jsou-li splněny všechny zákonné podmínky, tak je společná péče pravidlem, nikoli výjimkou“.

„Soudy teď musí písemně zdůvodnit, pokud ji neudělí. Zatím se k tomu bohužel nemají,“ stěžuje si Jiří Tyl. „Je to stejné, když se začínala uplatňovat přednost na přechodech. Pár lidí muselo zemřít a v okresních městech jsou připraveni přejet vás dodnes.“

Opatrovnická řízení nefigurují v hierarchii soudcovské praxe

na prestižním místě a je to znát. „Nevidím příliš soudců, kteří by případy řešili se zájmem a rychle,“ stěžuje si advokátka Pavlína Vondráčková z právní kanceláře Rödl and Partner. „Naopak, někdy mám pocit, že je jednání obtěžující. Jedna soudkyně se ve strachu rozhodnout několik let urputně snažila kauzu přehodit na soud v jiném místě, až si můj klient byl nucen stěžovat u předsedy soudu. To vidím jednoznačně jako neschopnost a alibismus.“

Chování soudce je pro atmosféru tak citlivých jednání kruciólní. Bohužel, traduje se i případ, kdy soudkyně přinutila dvě děti, dvanáct a patnáct let, sedět v jednací síni jako účastníci řízení a poslouchat nepřehledné znalecké posudky na otce. Přítomný soudní znalec označil situaci za týrání dětí.

Česká soudní mašinérie žije podle Luboše Pateru z konfliktů.

„Především soudkyně dělají z opatrovníckých řízení monstrprocesy na několik let – a děti stárnou. Chlap to zkusí jednou a nakonec do něj jeho vlastní advokátka kope pod stolem, ať bere výhradní péči matky s dvěma víkendy a středou odpoledne pro něj.“

Rozvod sice děti neurotizuje, ale neporuší jejich osobnost, tvrdí Jiří Tyl. Malého psychopata si přesto lze pořídit velmi snadno. „Když se rodiče navzájem účelově očerňují před potomkem, jenž má půlku osobnosti každého z nich, dítě uvěří, že je špatné, a rozpadne se jeho osobnost. Když má jeden pravdu a druhý lže, dá se to přežít, ale když lžou oba, výsledkem je sociopatická osobnost, jež primárně psychopatická nebyla.“

Zdržovací taktika soudů obvykle dožene rodiny do poraden dětských psychologů, kteří pak musejí paušálně formulovat předpokla-

JANA KRÁM ZÁRYBNICKÁ, UČITELKA ANGLIČTINY

Chtěla jste střídavou péči?

Nechtěla. Nařídil mi ji soud.

Jak to po roce vypadá?

Starší se adaptoval líp, než jsem čekala, malej chce být u táty na víkend, ale ne celý týden. Chce spát u mámy.

Stýská se vám?

Pořád, ale začínám si zvykat.

Domluvili jste si s Vladimírem nějaký nepsaný zákon?

Nestanovili jsme si žádná pravidla. Ta, o něž se snažím, on bojkotuje. Domluvili jsme se, že mi bude každý pátek s klukama volat. Ale nevolá. Myslím, že chlapi obecně neumějí dodržet řád.

Proč nevolá?

Zapomíná na to, prý nechce kluky rušit ze hry. Volají mi v sobotu, když už si organizuju svůj program.

Věřila jste manželovi, že to zvládne?

Moc ne. Věděla jsem, že umí vařit, ale pořád někde zapomínají věci, občas, když si je předáváme, na sobě mají kluci špinavá trička. Jednou přišel Honzík do školy v jeho botách. A nevracejí tepláky.

Proč myslíte, že chtěl střídavou péči?

Chtěl mi dokázat, že se umí postarat jako já.

Kdy může střídavka fungovat dobře?

Rodiče musí mít peníze. Už jenom proto, aby mohli všechno koupit dvakrát. A musí být schopni komunikovat. A děti by neměly být mladší pěti let. Třileté dítě, jako je Kuba, je podle mě fixované na matku. Ale nechtěla jsem kluky roztrhnout.

Může jim dát manžel něco, co vy ne?

Dělá s nimi sport.

Přejete mu novou partnerku?

Uvítala bych to, snad by na něj dohlédla. I když je fakt, že něco se naučil, vyrůstal se třemi sestrami.

Co vám vadí nejvíc?

Děti nemají jeden domov a musí přenášet věci. Našla jsem třicetimetrový byt, že se v něm budeme u dětí střídat, ale odmítl to.

Co mají pořád s sebou?

Učení, plyšáky na spaní a florbalovou hůl.

Vnímají vás děti ještě jako pár?

Ne, už vědí, že spolu nikdy nebudeme. Vidí nás spolu, jenom když si je předáváme, a to se vždycky chytíme.

DÉLKA STŘÍDAVÉ PÉČE:
čtyři roky
FREKVENCE STŘÍDÁNÍ:
jeden týden
VZDÁLENOST RODIČŮ:
Vinohrady–Vinohrady

KAREL ZIMA, HEREC

Podpořil soud vaši myšlenku?

U soudu řekli, že musíme plnit přání dětí, a varovali nás, že možná to nebude vždycky dobrý a že to nakonec třeba budu chtít zrušit. To mě nikdy nenapadlo. Vím o strašidelných rozchodech a chlapi z toho nevycházejí dobře. Nakonec jsou rádi, že vidí dítě jednou za 14 dní na víkend.

Co sociálka?

Pěkně nás vydělili ještě na chodbě před jednáním. Ukázali na nějakou paní a prý: Tohle je opatrovnice vašich dětí. Byla to úřednice, která do nás pak pěkně šťourala. Tvářila se na nás jako na zločince, že bouráme rodinu. Asi to má v manuálu, ale v přátelské atmosféře naší dohody to bylo zcela neadekvátní chování.

Ptali jste se dětí, jestli s tím souhlasí?

Ano. Souhlasily.

Na čem jste se se ženou dohodli?

Na začátku je měl ten, kdo nehrál a měl čas. Pak do toho Madla vnesla pořádek. Je to třeba.

Fungovalo by to při jakémkoli povolání?

Kdybych byl tirák, tak těžko.

Přijal byste angažmá mimo Prahu?

Ne.

Je týden ideální frekvence střídání?

Ano, na konci se už děti těší na toho druhého.

**Karel Zima,
herec**

**Jonáš,
10 let**

dy, za nichž střídavka funguje či, lépe řečeno, nefunguje. Michaela Fialová z Konzultačního a terapeutického institutu Praha (AKTIP) má dvě podmínky: věk (střídavka pod tři roky je „prasárna“) a dohoda, protože jakmile chce střídavku jen jeden z rodičů, stává se z ní boj o moc. Fialová ví, o čem mluví, u ní končívají ztroskotané pokusy o dohodu. „Žádné matce se střídavá péče nelíbí, nicméně rozumná matka nebrání ve styku s otcem. To už samozřejmě není. Na druhou stranu, otcové si vydoupou střídavou péči, pak nefungují a povinnosti i finance zůstávají na matce. Dítě je obrovská zbraň ženských, ale když mi tady chlapi říkají: Já mám právo na dítě, dostávají ho do pozice domácího mazlíčka anebo knihy. V první řadě je to povinnost.“

Advokátka Pavlína Vondráčková během své praxe vnímá manipulativní matky, jež záměrně narušují vztah s otcem a budí ze snu mladé, nezralé soudkyně. Vnímá rovněž účelově jednající otce, kteří žádají o střídavku hlavně proto, aby nemuseli platit výživné. Zeptal jsem se jí, jak pozná, kdy jde jejímu klientovi o „dobrou věc“ a kdy o sebe. „Když navrhnou zaútočit a on odmítne. Kvůli dětem.“

TVRDÁ PRÁCE

Exmanželé Krámovi jsou dosud v rozvodovém řízení. Mají dvě děti – čtyři a sedm let. Vladimír žádal u soudu střídavou péči, na niž jeho bývalá žena Jana nechtěla přistoupit. Opatrovnický soud nakonec vyhověl Vladimírovi. Přihlédl k tomu, že Vladimír

je kuchař na lodi a každý druhý týden má volno. Možná rozhodujícím argumentem byl – a je to pro zúženou optiku zdejších sociálek příznačné –, že Vladimír umí vařit. Jana se svou verzí výhradní péče s rozšířeným stykem, čili že by měl Vladimír děti každý druhý týden čtyři dny, neuspěla. Svět rozdělené rodiny ovšem nezná pojmy vítěz a poražený. Běží dál. Povídal jsem si s oběma rodiči odděleně a obdivoval je, že to respektují, ačkoli emoce zjevně stále bublají pod povrchem.

„Ke střídavé péči jsme dospěli těžce, já ji nechtěla,“ říká mi Jana. „Obecně si myslím, že chlap nemá pro výchovu dětí tak úplně vloh jako ženská, že dětem víc povoluje, nemá striktní pravidla. A to mi vadí. Soud tvrdil, že ne-

byl důvod střídavku nepřiznat. Já mám však pocit, že si udělali čárku a nešli do hloubky. Děti jsou moc malé, než abychom se jich ptaly, ale Kuba to nesnáší ideálně. Ve Vladimírově týdnu si je беру ve středu odpoledne k sobě a malej chce vždycky zůstat u mámy.“

S Vladimírem jsem se sešel druhý den ráno. O své bývalé ženě mluvil jako o Paní. „Ano, byla to moje iniciativa. Neviděl jsem jinou možnost, jsem z rozvedené rodiny, tátu jsem viděl jednou za čtrnáct dní, chyběl mi moc. Paní by vyhovovalo, kdybych byl hlídací táta na telefonu. Musel bych se jí podřizovat, protože bych chtěl vidět své děti a nic jiného by mi nezbylo. To, že ke mně malej nechce, neberu, dítě vždycky podléhá tomu, s kým je. Podle

**Madla Zimová,
herečka**

**Agáta,
14 let**

MADLA ZIMOVÁ, HEREČKA

Proč jste se rozhodli pro střídavou péči?

Když jsme se rozváděli, měl Karel hodně hraní, děti s ním nebyly v kontaktu, přestávaly o něm mluvit. Řekli jsme si: To je přece škoda, aby přišly o někoho, koho mají rády. Dohodli jsme se snadno, jediné, co jsem chtěla, abychom bydleli blízko a děti nemusely měnit školu.

U soudu to šlo hladce?

Šli jsme k němu s hotovou dohodou, nebyl problém.

Je to nejlepší porozvodové řešení?

Střídavka sice zachrání rodiče pro děti, ale pevný bod stejně zmizí. Rozvod je obrovská změna, a jakkoli to máme skvěle vymyšlené a krásně si vycházíme vstříc, je to pro děti velká rána. Rodina se rozpadla, nesou to špatně a říkají, že je jim to líto, i když to navenek zvládají. Agáta se trochu zhoršila ve škole. Jonáš je citlivější, těžce nesl rozpad našeho vztahu, ale musí se s tím poprat sám. To už my neovlivníme.

Ten rozchod byl z vaší vůle?

Ano.

Kdy si děti předáváte?

V pondělí jdou do školy z domova jednoho a vracejí se k druhému.

Stýská se vám?

Mám výhodu, že Karlovi věřím stoprocentně, nemusím je kontrolovat, jestli jsou děti čisté, skvěle je obstará, to vím. A taky si s ním užijou jinak než se mnou. Je schopen si s nimi hrát dvacet her za večer. Na to já nemám energii.

Oba jste herci – je tím střídavka v něčem „výstřední“?

Máme nepravidelné zaměstnání, občas tu pravidelnost nabourají natáčecí plány nebo představení. Ale vždycky si vyjdeme vstříc.

Kdo vám hlídá?

Máme babičky, já mám nového muže a s ním třetí dítě.

Máte nějakou specialitu?

Jednu ano... vymysleli jsme, že si děti jeden večer prohodíme i uvnitř týdne. Aby jim to nebylo tak dlouhé.

Co si s sebou děti nosí kromě učení?

Oblečení mají u mě, Karel má malý byt, vždycky si ode mě nesou igelitovou tašku. Možná je to blbý, že chodí s igelitkou, ale líp jsme to zatím nevymysleli.

Jak jste slavili první Vánoce po rozvodu?

První dva roky jsme byli všichni spolu i s novými partnery. Úplně exkluzivní rodina.

mě jsou děti ve stresu jedině tehdy, když jsme ve stresu my. Paní je dobrá máma, má své přístupy, s nimiž nemusím souhlasit, ale k dětem se chová dobře. Měla by být za střídavku ráda a brát to z té lepší stránky. Má víc času na sebe. Ale její stesk chápu.“

Krámovým to jde ztuha. Skřípe to, avšak oba instinktivně tuší, že není jiné cesty. Děti pochodují mezi Vršoviciemi a Karlovým náměstím ruku v ruce. Dosud neztratily ani jeden druhého, ani jednoho z rodičů.

COCHEMSKÝ ZÁZRAK

Jürgen Rudolph je soudce opatrovníckého soudu z městečka Cochem v moselské oblasti, který rodinné právo nikdy nechtěl dělat, ale musel, protože se po mnoha ji-

ných štacích dostal k soudu, u něhož chtěl zůstat. Jako zkušený soudce kovaný obchodním právem se soustředil na komoditu. Nezajímali jej ani tak rodiče, jako spíše děti. Jakmile se na problém podíval jejich očima, zjistil, že rozvod je až na výjimky boj rodičů jako lidského páru, v němž obě strany umějí stejně mařit. Přitom pro děti je rozvod trauma, protože často dávají vinu samy sobě. Říkají: Když mě má táta rád, proč jde pryč? „Tento zorný úhel mě fascinoval a bylo mi zcela jasné, že musím podniknout vše možné, aby zůstala společná péče a společná odpovědnost.“

Rudolph se rozhodl uplatnit soudcovskou moc a použil ji jako legitimní nátlak na všechny strany opatrovníckého řízení v duchu

své filozofie – na advokáty, na pracovníky sociálky, na poradny, na soudní znalce. Vytvořil z nich tým s jasnou filozofií: dosáhnout shody kvůli dětem není žádné právo, ale rodičovská povinnost.

„Rodičům jsem mnohdy říkal: „Co to vlastně děláte? Vy mi pokládáte své dítě na můj soudcovský stůl a vůbec se nestydíte? To je

**„RODIČŮM JSEM ŘÍKAL:
VY MI POKLÁDÁTE
SVÉ DÍTĚ NA MŮJ
SOUDCOVSKÝ STŮL
A VŮBEC SE NESTYDÍTE?“**

vaše odpovědnost, vy o tom máte rozhodnout.“ Rudolph nechápal spor o opatrovnictví jako právní kauzu, ale jako společný projekt. Advokátům, s nimiž se na malém městě znal, řekl, že si nepřeje, aby hnali strany do sporu, ve stejném duchu hovořil s pracovníky sociální péče. A rozhodl – za dva měsíce přijdte s vlastním návrhem řešení.

Výsledek? Překvapivý! Dosud protivné strany konfliktu si začaly vzájemně pomáhat, aby dostaly soudcovu práci. Rodiče přicházejí k soudu domluvení, nikdo se neodvolává. To, čemu se začalo říkat „cochemská praxe“, se začalo šířit Německem a později i Evropou jako ostrůvky pozitivní deviace.

V roce 2013 rozhodovaly soudy v Česku o osudu bezmála pětadvá- →

KAARE KVEVIK, KADERNÍK

Co bylo nejobtížnější během střídavé péče s Emmou?

Nejtěžší byly právní normy mezi oběma zeměmi a také to, jak jim porozumět. Jednoduše nevíte, jak se to celé vyvine.

Co je podle vás podmínkou, aby střídavá péče byla úspěšná?

Nejdůležitější je myslet na dítě, co je pro ně nejlepší. Důležitý je i vzájemný respekt a být k sobě milí.

Vzpomenete si na nějakou situaci během střídavé péče, jež by za normálních okolností nemohla nastat?

V našem případě to bylo hodně cestování mezi oběma zeměmi.

Měli jste s Bárou nějaká nepsaná pravidla?

V podstatě ne.

Co rodič během střídavé péče nikdy nesmí udělat?

Rodič by nikdy, za žádných okolností, neměl mluvit špatně o tom druhém. To nikdy nevede k ničemu dobrému.

**Bára Srncová,
herečka,
výtvarnice**

**Emma, 18 let
(tehdy 3)**

**Kaare Kvevik,
kadeřník**

DÉLKA STŘÍDAVÉ PÉČE:

patnáct let

FREKVENCE STŘÍDÁNÍ:

jeden měsíc, do začátku
školní docházky

VZDÁLENOST RODIČŮ:

Praha–Göteborg

EMMA KVEVIKOVÁ, DÍTĚ

Já žiju ve střídavé péči od malička a jsem za to moc vděčná. Mám dvě milující rodiny místo jedné rozvedené. Pamatuji si, že mi jednou maminka řekla, že bych měla žít naplno na každém místě a vidět na každé situaci pozitivu. Toho se taky snažím držet. Možná to nebylo úplně nejjednodušší, ale naučila jsem se s tím žít.

BÁRA SRNCOVÁ, HEREČKA, VÝTVARNICE

Jak na střídavou péči vzpomínáte?

Děti se rodí tátovi a mámě, aby s nimi byly, takže na střídavce hledám pozitivu. Když ustojíte stesk, dává možnost začít maminkám nový život. Není dobré upnout se na dítě.

Jak jste to dělali se školou?

Emma chodila do školy tady, jednou za měsíc létala za Kaarem. Problém byl, že se s ní nemohl učit, jelikož neznal jazyk.

Přesouvali jste se letecky?

Ano, ze začátku, v předškolním věku, jsem létala s ní a předávali jsme si ji v zemi partnera. Pak už jezdil jenom exmanžel sem, pro mě to bylo šíleně drahé. Od deseti let létala Emma sama.

Jak to snášela?

Nebylo to snadné. Byly velké pláče a v tu chvíli musíte dělat hrdinu. Říkala jsem jí vždycky: „Emmo, užij si tátu, užij si to, co můžeš mít.“ Pamatuji si to její ticho na drátě. To bylo někdy děsivé. Přesto jsem věděla, že je jí s Kaarem dobře.

Jak si myslíte, že by to chtěla řešit Emma?

Jednou mi řekla: „Mami, já bych si tak přála mít ten Arabelin prsten, být u tebe, přitulit se a zase být ráno zpátky u táty.“

Co dělá Emma dneska?

Studuje v Göteborgu umělecký gympl. Teď jsme tam společně oslavily její osmnácté narozeniny.

Vnímá vás ještě jako pár?

Emma dlouho nerozuměla tomu, proč jsme se rozvedli, když spolu můžeme mluvit. A dneska říká: „Jak jste spolu mohli žít, jste tak jiní...“ Jednou přijel Kaare do Prahy a vyskočil jako překvapení z nějakého průchodu. Viděla jsem tehdy na Emmě, že nás nechce vidět pohromadě. Není na to zvyklá.

cetí tisíc dětí. Osmdesát tři procent jich bylo svěřeno matce, sedm procent otci. Deset procent dětí jde do střídavé péče obou rodičů, což místopředsedkyně ČSSD Alena Gajdůšková komentovala prosbou, abychom dětem dopřávali stejného respektu jako psům a nestřídali jim pány.

BYL JSEM PŘI TOM

Pokud se vám bude zdát, že jsem střídavé péči v tomto článku nadřezoval, je to tím, že ji dva roky praktikuju a ve srovnání s tím, jaké příběhy jsem v souvislosti se střídavkou vyslechl, funguje. Jsem rád, ale vím, že se něco podstatného v mém životě změnilo. Netvrdím, že to musí vyhovovat každému. Musel jsem kámošům vysvětlit, že na pivo mohu ob týden, naučit se pár figlů, které má ženská od Boha (stříhat tomu klackovi nehty u nohou), nezpohodlnět (špagety se sýrem den co den nejsou vítány stejně jako vešky v hlavě), uplatnit vysokou logistiku, aby rovnátka a kytara putovaly každý týden stejným směrem jako kluk. Je to dosud nepoznaná zodpovědnost vyvážená bohatě: možností říct si jednou jako Peter Sellers: „Byl jsem při tom.“

■

Audi
Náskok díky technice